

***Навчально-методичні
матеріали***

Пташник Ірина Романівна

***ПРАВОВІ ОСНОВИ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ
методичні вказівки для самостійної роботи студентів магістрів
заочної форми навчання)***

Івано-Франківськ, 2018

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»

Навчально-науковий Юридичний інститут

Кафедра конституційного, міжнародного та
адміністративного права

ПТАШНИК ІРИНА РОМАНІВНА

ПРАВОВІ ОСНОВИ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ

(методичні вказівки для самостійної роботи студентів магістрів 1-го року
заочної форми навчання)

Спеціальність 081 Право

Спеціалізація 01 Публічна служба

Івано-Франківськ, 2018

УДК 341.1/.8
ББК 67.51
П 87

Рекомендовано до друку Вченою Радою навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол ___ від ___ лютого 2018 року)

Рецензенти:

к.ю.н, доцент кафедри цивільного права

Мироненко Ігор Віталійович

к.ю.н., доцент кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права

Петровська Ірина Ігорівна

П 87 Пташник І.П. *Правові основи дипломатичної служби; методичні вказівки для самостійної роботи студентів магістрів 1-го року заочної форми навчання*) [текст], Івано-Франківськ: навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені В.Стефаника, 2018, - 24 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану Навчально-наукового Юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника і призначений для підготовки до самостійної роботи з спецкурсу «Правові основи дипломатичної служби».

В даних методичних вказівках прописані рекомендації для підготовки кожної з тем спецкурсу, література та нормативно-правові акти, завдання казуси, перелік контрольних запитань та інші наукові джерела, що сприятиме поглибленому вивченню та засвоєнню відповідних тем.

Методичні вказівки з дисципліни «Правові основи дипломатичної служби» призначені для студентів магістрів, аспірантів та викладачів ВНЗ.

ББК 67.300 (4Укр.)

©Пташник І.Р., 2018 рік

© Прикарпатський національний
університет ім. Василя Стефаника, 2018

Зміст

Вступ	4
Тема 1: Дипломатія та міжнародне право. Історичні типи дипломатії. Розвиток теорії та практики дипломатії.	6
Тема 2: Дипломатичне представництво та його міжнародно-правовий статус	8
Тема 3: Структура і персонал дипломатичного представництва. Дипломатичні привілеї та імунітети	10
Тема 4: Встановлення консульських відносин Консульські установи.	12
Тема 5: Міжнародні організації та їх значення у дипломатичних відносинах	13
Тема 6: Спеціальні місії як форма дипломатії, дипломатичні переговори	15
Тема 7: Методи та засоби дипломатичної комунікації	17
Тема 8: Україна як учасник міжнародних зносин	19

Вступ

Метою дисципліни «Правові основи дипломатичної служби» є ознайомлення студентів з теоретичними та практичними основами дипломатії та дипломатичної служби, з сукупністю опублікованої літератури та письмових джерел із історії дипломатії та дипломатичної служби, з практикою їх пошуку і використання, що має сприяти більш повному розумінню історії міжнародних відносин. Таким чином, метою навчальної дисципліни є аналіз та вивчення принципів та норм, які регулюють відносини між державами, міжнародними організаціями та іншими суб'єктами міжнародного права в сфері реалізації співпраці в різноманітних сферах через своїх представників.

Особлива увага приділяється питанням дипломатичної практики, техніці ведення дипломатичних переговорів; встановленню консульських відносин.

Завдання навчальної дисципліни «Правові основи дипломатичної служби» полягає в системному і комплексному підході до вивчення суті і змісту міжнародно-правових явищ що стосуються дотримання норм, які регулюють правила здійснення дипломатичними представництвами та консульськими установами своїх ключових функцій а повноважень.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Правові основи дипломатичної служби» є:

- роз'яснення завдань діяльності дипломатичної служби;
- роз'яснення завдань діяльності консульської служби;
- розкриття ролі дипломатичної та консульської служби в сучасних міжнародних відносинах.
- формування у студентів практичних навичок і вмінь розв'язання політико-управлінських, організаційно-правових, інформаційно-аналітичних, кадрових та інших завдань у межах професійного забезпечення діяльності органів державної влади у реалізації зовнішньополітичних інтересів держави;
- вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду організації і функціонування дипломатичної служби, адаптації кращого світового досвіду до умов сучасної України;
- формування професійних якостей дипломатичного службовця з урахуванням світового розвитку і функціонування дипломатичної служби у своїй країні та за кордоном.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- специфіку та понятійно-категоріальний апарат дипломатичної та консульської служби;
- історію зародження та становлення дипломатичної та консульської служби у світі та в Україні;
- національне законодавство та міжнародне право щодо забезпечення й регулювання дипломатичної та консульської служби;
- систему і механізм діяльності Міністерства закордонних справ, його вітчизняних та закордонних підрозділів;
- головні принципи, форми та методи створення і роботи посольств і консульств та визначення критеріїв ефективності їх діяльності;
- основні завдання і функції дипломатичних і консульських установ;
- дипломатичні і консульські імунітети та привілеї;
- форми і принципи діяльності багатосторонньої дипломатії.

Вміти:

- користуватися набутими теоретичними знаннями;
- орієнтуватися в основних положеннях базових міжнародно-правових джерел, що регулюють зовнішні зносини та дипломатичну діяльність;
- підбирати критерії для визначення ефективності роботи посольств і консульств;
- застосовувати техніку ведення дипломатичних переговорів;
- користуватися засобами дипломатичної комунікації;
- готувати документи дипломатичного листування.

Тема №1

Дипломатія та міжнародне право. Історичні типи дипломатії. Розвиток теорії та практики дипломатії

Дане тема спрямована на вироблення у студентів знань стосовно історії становлення дипломатії та зародження представницької галузі міжнародного права – дипломатичного права. В ході підготовки студенти повинні опрацювати характеристики форм та видів дипломатії, розуміти основні функції, які покликана здійснювати дипломатія.

В ході підготовки до даної теми студенти повинні опрацювати ключові нормативно-правові акти, які регулюють питання дипломатичного та консульського права, розуміти структуру органів, які мають право представляти інтереси держави на міжнародній арені.

Ключові терміни та поняття: *міжнародне право, дипломатичне право, консульське право, спеціальні місії, торгові представництва, органи зовнішній зносин держави, дипломатичні привілеї, дипломатичні імунітети, консульстві привілеї, консульські імунітети, привілеї міжнародних організацій, склад дипломатичного представництва, склад консульського представництва.*

Питання для самопідготовки

1. Поняття і визначення дипломатії. Виникнення та формування основних історичних типів дипломатії.
2. Форми та види дипломатії. Методи і засоби дипломатії. Функції дипломатії.
3. Нормативно-правова база зовнішніх зносин між державами. Базові міжнародно-правові джерела, що регулюють зовнішні зносини та дипломатичну діяльність.
4. Система органів зовнішніх зносин держави: загальні принципи її організації, залежність від форми правління та політичного устрою.
5. Особливості дипломатії та дипломатичних служб провідних держав світу.
6. Роль української дипломатії в проведенні ринкових реформ в державі та в забезпеченні зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної безпеки наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.

Контрольні питання

1. Дайте визначення понять «дипломатія», «дипломатична служба», «дипломат».

2. Коли зародилась дипломатія?
3. Хто має право представляти державу у зовнішніх зносинах за посадою?
4. Які органи відносяться до зовнішніх органів закордонних зносин держави?
5. Які ви знаєте форми дипломатії?
6. Які методи використовує дипломатія?
7. Які основні функції виконує дипломатія?
8. Які нормативно-правові документи регулюються питання реалізації дипломатичних відносин?

Рекомендована література:

1. Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання. – Навч. посібник / Б. І. Гуменюк — К.: Либідь, 2007. — 224 с.
2. Дипломатическая служба: Учебное пособие / Под ред. А. В. Торкунова. — М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2002. — 688 с.
3. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / М. З. Мальський [та інші.]. — К. : Знання, 2010. — 464 с.
4. Попов В. И. Современная дипломатия: теория и практика. Дипломатия-наука и искусство: курс лекций / В. И. Попов. — 2-е изд., доп. — М.: Международные отношения, 2003. — 576 с.
5. Право зовнішніх зносин. Збірник документів / Упорядники: Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Рєзніченко. — К., 2003. — 784 с.
6. Сардачук П. Д. Дипломатичне. представництво: організація і форми роботи: Навчальний посібник / П. Д. Сардачук, О. П. Кулик. — 2-ге вид. — К., 2008. — 176 с.
7. Богучарский Е. М. Некоторые вопросы становления дипломатии арабских государств (вторая половина XX – начало XXI вв.) / Е. М. Богучарский // Мировая экономика и международные отношения. — 2009. — № 1. — С. 77-83.
8. Виноградов В. М. Дипломатия: люди и события. Из записок посла / В. М. Виноградов — М.: РОССПЭН, 1998. — 496 с.
9. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби / Б. І. Гуменюк. — К.: Либідь, 1998. — 244 с.
10. Віденська конвенція про дипломатичні зносини. 18 квітня 1961 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських

зносин. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_048

11. Віденська конвенція про консульські зносини. 24 квітня 1963 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_047

12. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. 14 березня 1975 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_254

Тема №2

Дипломатичне представництво та його міжнародно-правовий статус

Серед закордонних органів зовнішніх зносин держави дипломатичне представництво займає ключове місце, адже саме через направлення дипломатичних представництв відбувається визнання держави де-юре.

При підготовці до даної теми студенти повинні опрацювати і зрозуміти процедуру призначення голови дипломатичного представництва, знати відмінність між вірчими та відкличними грамотами, розуміти особливості початку дії дипломатичних імунітетів та привілеїв.

Ключові слова: дипломатичне право, дипломатія, дипломатичне представництво, дипломатичні відносини, посольство, дипломатична місія, нунціат, структура посольства, повноваження, правовий статус.

Питання для самопідготовки

1. Поняття «агреман»: процедура його отримання. Відмова в агремані та її юридичні наслідки.

2. Класи глав дипломатичних представництв, їх акредитація в державах перебування. Процедура акредитації послів, посланників і повірених у справах.

3. Вірчі грамоти: протокольна технологія їх вручення главі держави перебування та правове значення цього акту.

4. Особливості порядку призначення військових, військово-морських і військово-повітряних аташе.

5. Порядок відзиву глав дипломатичних представництв.

Контрольні питання

1. В яких випадках направляються дипломатичні представництва?
2. Чим відрізняється агреман від екзекватури?
3. Коли припиняються повноваження голови дипломатичного представництва?
4. В якому порядку вручаються вірчі грамоти?
5. Які ви знаєте дипломатичні привілеї?
6. Чим дипломатичні привілеї відрізняються від дипломатичних імунітетів?
7. Що таке акредитуєчи держава?
8. Який міжнародно-правовий акт регулює питання призначення військових аташе?
9. В якому випадку оформляється відклична грамота?

Рекомендована література:

1. Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання. – Навч. посібник / Б. І. Гуменюк — К.: Либідь, 2007. — 224 с.
2. Дипломатическая служба: Учебное пособие / Под ред. А. В. Торкунова. — М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2002. — 688 с.
3. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / М. З. Мальський [та інші.]. — К. : Знання, 2010. — 464 с.
4. Попов В. И. Современная дипломатия: теория и практика. Дипломатия-наука и искусство: курс лекций / В. И. Попов. — 2-е изд., доп. — М.: Международные отношения, 2003. — 576 с.
5. Право зовнішніх зносин. Збірник документів / Упорядники: Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. — К., 2003. — 784 с.
6. Сардачук, П. Д., Кулик, О. П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: Навч. посібник. – К.: Видавництво Україна, 2001. – 174 с.
7. Сардачук, П. Д., Сагайдак, О. П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: Навч. посібник. – К.: Знання, 2008. – 295 с.
8. Табачник Д. В. Історія української дипломатії. Біографічні нариси: Навч. посібник. – К.: Либідь; Х.: Фоліо, 2009. – 888 с.
9. Федчишин, С. А. Дипломатичне представництво України за

кордоном: сучасні проблеми організації та правового забезпечення. – Х.: ФІНН, 2011. – 262 с.

10. Чекаленко, Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник. – 2 вид. – К.: Кондор, 2011. – 290 с.

11. Право зовнішніх зносин (Дипломатичне право. Дипломатичне право міжнародних організацій. Право спеціальних місій. Консульське право): Збірник документів. /Упорядники Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. – К.: Промені, 2003. – 784 с.

12. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби / Б. І. Гуменюк. — К.: Либідь, 1998. — 244 с.

13. Віденська конвенція про дипломатичні зносини. 18 квітня 1961 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_048

14. Віденська конвенція про консульські зносини. 24 квітня 1963 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_047

15. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. 14 березня 1975 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_254

Тема №3

Структура і персонал дипломатичного представництва. Дипломатичні привілеї та імунітети

Дипломатичне представництво відповідно до міжнародно-правових документів має чітку організацію та структуру. До складу представництва входить голова, дипломатичний персонал, адміністративно-технічний та обслуговуючий. Беручи дане до уваги, перед студентом стоїть завдання опрацювати процедуру призначення на посаду дипломатичного представника, проаналізувати його повноваження.

Надзвичайно важливим аспектом при підготовці до даної теми є розуміння комплексної термінології та коректне оперування нею. Студенти повинні розуміти призначення вірчих та відкличних грамот, особливості видачі агремана, тощо.

Ключові слова та поняття: дипломатичне право, Віденська конвенція, дипломатичне представництво, посол, посланник, нунцій, інтернунцій, повірений у справах, дипломатичний персонал, дипломатична пошта, дипломатичний імунітет, дипломатичні привілеї, дипломатичний корпус, агреман, вірча грамота, відклична грамота, дипломатичний ранг, дипломатичний клас.

Питання для самопідготовки

1. Призначення глави дипломатичного представництва.
2. Класи глав дипломатичних представництв, їх акредитація в державах перебування. Процедура акредитації послів, посланників і повірених у справах.
3. Глава дипломатичного представництва (посол, посланник, повірений у справах) — статус, функціональні обов'язки.
4. Порядок призначення та вступу на посаду інших співробітників дипломатичного представництва.
5. Дипломатичний корпус, його склад. Дуаен.
6. Дипломатичні класи та ранги. Дипломатичні ранги, які вживаються в діяльності української дипломатичної служби.
7. Поняття та види дипломатичних імунітетів та привілеїв.

Контрольні питання

1. Що таке агреман?
2. Що таке вірча грамота?
3. Як етапи призначення голови дипломатичного представництва?
4. Який склад дипломатичного представництва?
5. Хто такий дуаен?
6. Які є класи глав дипломатичних представництв відповідно до Віденської конвенції про дипломатичні зносини?
7. Які обов'язки виконує внутрішня охорона представництв?
8. Що таке дипломатичний ранг?
9. Що таке дипломатичний клас?
10. Які є дипломатичні імунітети? Яким чином співвідносяться дипломатичні імунітети із дипломатичними привілеями?

Рекомендована література:

1. Барулин П.Г. Статус дипломатической почты и дипломатического курьера / П.Г. Барулин // Советский ежегодник международного права, 1983. – М.: Наука, 1984.
2. Блищенко И.П., Дурденевский В.Н. Дипломатическое и консульское право / И.П. Блищенко, В.Н. Дурденевский. – М.: Изд-во ИМО,

1962.

3. Буриан А.Д. Введение в дипломатическую практику / А.Д. Буриан. – М.: Изд-во Аргс, 2001.

4. Действующее международное право: в 3-х томах / составители Ю.М. Колосов и Э.С. Кривчикова. – Т. 1. – М.: Изд-во МНИМП, 1999.

5. Действующее международное право : в 3-х томах / составители Ю.М. Колосов и Э.С. Кривчикова. – Т. 3. – М.: Изд-во МНИМП, 1999.

6. Демин Ю.Г. О проблеме служебного иммунитета в международном праве / Ю.Г. Демин // Советский ежегодник международного права, 1988. – М.: Наука, 1989.

7. Л.Г. Фалалеева Дипломатичні імунітети: принципи, норми, практика застосування// Л.Г. Фалалеева. - Вісник Академії адвокатури України 192 число 1(14) 2009. – с. 192-202.

8. Док. ООН А/CN. 4/347 Add. 2 8. Левин Д.Б. Дипломатический иммунитет / Д.Б. Левин. – М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1949.

9. Музика А. Питання удосконалення правового статусу дипломатичних представництв у науці міжнародного права / А. Музика // Право України. – 2006. – № 12.

10. Сандровский К.К. Право внешних сношений / К.К. Сандровский. – К.: Вища школа, 1986. 13. Сатоу Э. Руководство по дипломатической практике / Э. Сатоу. – М.: ИМО, 1961.

11. Barker J.C. The Abuse of Diplomatic Privileges and Immunities / J.C. Barker. – Dartmouth, 1998. Л.Г. Фалалеева, В.В. Мараховський 20

Тема № 4

Встановлення консульських відносин .. Консульські установи

Невід’ємною складовою дипломатії є інститут консульського права, який представлений у міжнародних відносинах консульськими установами. При підготовці до даної теми студенти повинні опрацювати Віденську конвенцію з консульських зносин.

В ході підготовки студенти повинні вміти відмежовувати призначення дипломатичних представництв та консульських установ, розуміти функції консульських установ, їх види, особливості призначення голови консульської установи, знати особливості консульських імунітетів та привілеїв.

Ключові поняття та терміни: консульське право, консульські відносини, консульська установа, консул, генеральне консульство, віце-консульство,

консульське агентство, консульські імунітети, консульські привілеї, консульський патент, екзекватура.

Питання для самопідготовки

1. Міжнародно-правова база встановлення та здійснення консульських відносин.
2. Основні умови та принципи встановлення консульських відносин та відкриття консульських представництв.
3. Класи консульських установ та найменування глав консульських представництв. Призначення глави консульської установи.
4. Структура і персонал консульських представництв.
5. Головні та додаткові консульські функції.
6. Основні види привілеїв та імунітетів у сучасній консульській практиці.

Контрольні питання

1. Перелічіть джерела дипломатичного та консульського права.
2. Хто має право представляти Україну в міжнародних відносинах за посадою?
3. Яка процедура призначення голови консульської установи?
4. Перелічіть консульські імунітети та привілеї.
5. Хто належить до структури консульських представництв?
6. Які функції виконує консульське представництво?
7. Якими міжнародними актами регулюється порядок здійснення консульської функції?
8. Що таке екзекватура? Чим відрізняється екзекватура від агреману?
9. Хто видає консульський патент?

Рекомендована література:

1. Задорожня Г. Захист прав громадян України за кордоном: дипломатичний захист та консульська до- помога / Г. Задорожня // Український часопис міжна- родного права. – 2004. – № 4. – С. 94–98. 4.

2. Шкілевич В.О. Новітні тенденції розвитку в між- народному праві дипломатичного захисту та практика України // Взаємодія міжнародного права з внутріш- нім правом України / за ред. В.Н. Денисова. – К. : Юс- тініан, 2006. – 672 с.

3. Лозінська С. В. Використання діяльності почесних кон- сулів в роки незалежності України / С. В. Лозінська // Вісн. Хмельн. ін-ту регіон.

управління та права. Наук. часоп. – 2002. – № 1. – С. 142-146.

4. Лозінська С. В. Зародження і становлення правового ін- ституту консульства в Україні / С. В. Лозінська // Там же. – 2002. – № 3. – С. 157-161.

5. Музика А. І. Функціональні завдання постійних дипло- матичних представництв та засоби їх здійснення / А. І. Музика // Держава і право. Юрид. і політ. науки. – К.: Ін-т держави і пра- ва НАН України, 2006. – Вип. 34 – С. 523-529.

6. Павлиш С. До питання про правовий статус консула / С. Павлиш // Підприємництво, госп-во і право. – 2002. – № 8. – С. 90-93.

7. Святун О. В. Сучасні тенденції розвитку інституту кон- сульського захисту / О. В. Святун // Актуальні пробл. міжнар. від- носин; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; Ін-т міжнар. відносин. – К.: Ін-т міжнар. відносин, 2010. – Вип. 90 (ч. 1). – С. 175-177.

8. Consular and Diplomatic Protection Legal Framework in the EU Member States Directorate [Елек- тронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ittig.cnr.it/Ricerca/ConsularAndDiplomaticProtection.pdf>

9. Diplomacy: The U.S. Department of State at Work [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.state.gov/documents/organization/46839.pdf>

10. Foreign and Commonwealth Office, Consular Directorate [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fco.gov.uk/en/travel-and-living-abroad>

11. Law on Consular Officers, Their Functions and Powers (Consular Law) of Germany // Federal Law Gazette. – 1974. – № 1. – P. 17–23.

12. Support for British nationals abroad [Електро- нний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fco.gov.uk/resources/en/pdf/2855621/support-for-britishnationals-abroad.pdf> 12. US Consular Affairs, Consular Protection of U.S. Nationals Abroad [Електронний ресурс]. – Режим до- ступу: <http://www.state.gov/m/a/dir/regs/fam/07fam/index.htm>

Тема №5

Міжнародні організації та їх значення у дипломатичних відносинах

Міжнародні міжурядові організації за своєю суттю є найбільш чисельним суб'єктом міжнародного права і на сьогодні вступають на рівних у всі відносини, як з державами, так і з іншими ММО. Саме тому на сьогодні направлення представництв при міжнародних організаціях займає рівнозначне місце із направлення дипломатичного представництва, адже виконує схожі функції.

При підготовці до даної теми студенти повинні опрацювати відповідну міжнародно-правову базу, розуміти функції представництва при міжнародних організаціях, імунітети та привілеї, які надаються представникам.

Ключові слова: дипломатичне право, представництва, міжнародні організації, міжнародні міжурядові організації, ООН, привілеї та імунітети, представництво при міжнародних організаціях, .

Питання для самопідготовки

1. Зародження інституту постійних представництв при міжнародних організаціях.
2. Основні функції постійного представництва при міжнародній організації.
3. Обов'язки держави перебування міжнародної організації до постійних представництв при міжнародних організаціях.
4. Привілеї та імунітети постійних представництв при міжнародних організаціях.
5. Делегації, які направляються для участі в роботі сесії міжнародних організацій та їх органів. Види таких делегацій.
6. Поняття і види міжнародних конференцій. Порядок скликання міжнародних конференцій.
7. Сучасні форми прийняття рішень на міжнародних конференціях (правило консенсусу).

Контрольні питання

1. Що таке міжнародна організація?
2. Якими документами регулюється направлення представництва держав при міжнародних організаціях?
3. Які основні функції таких представництв?
4. Які привілеї надаються представникам держав при міжнародній організації?
5. Що таке делегація?
6. Кі види делегацій направляються для участі в роботі міжнародної організації?
7. Що таке міжнародна конференція?
8. Яким правовим документом регулюється питання скликання міжнародних конференцій?
9. Які питання вирішуються на міжнародних конференціях?
10. В чому полягає правило консенсусу при прийнятті рішень?

Рекомендована література:

1. Гуменюк Б. І. Сучасна дипломатична служба: навч. посібник / Б.І. Гуменюк, О.В. Щерба. - К. : Либідь, 2001. - 255 с.
2. Гуменюк Б. Основи дипломатичної та консульської служби: Навч. посіб. для студ. вуз. / Борис Іванович Гуменюк,; Борис Гуменюк. - К. : Либідь, 1998. - 247 с.
3. Калашник Г. Вступ до дипломатичного протоколу та ділового етикету: навч. посіб.. — К. : Знання, 2007. — 143с.
4. Репецький В. Дипломатичне і консульське право: Підручник для студ. вузів / Василь Репецький,; Ред. Леся Дячишин, - Львів : Біблос, 2002. - 344 с.
5. Ріяка В. Дипломатичний протокол: Навч. посібник / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х. : Нац. юрид. акад. України, 2006. — 134с.
6. Руденко Г. М. Основи дипломатичного протоколу. — К. : Бліц-Інформ, 1996. — 184с.
7. Сагайдак О. Дипломатичний протокол та етикет: Навч. посібник / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Факультет міжнародних відносин. — К. : Знання, 2006. — 380с.
8. Сардачук П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: навчальний посібник / Петро Сардачук, Олександра Кулик,. - К. : Україна, 2001. – 174 с.
9. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. 14 березня 1975 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_254

Тема №6

Спеціальні місії як форма дипломатії, дипломатичні переговори (2 год.)

Дана тема присвячена розгляду особливостей діяльності спеціальних місій, як однієї з форм тимчасового представництва держав, і зазвичай направляються на короткий термін для участі в переговорному процесі або церемоніальних заходах.

При підготовці до даної теми перед студентами поставлено завдання опрацювати положення Віденської конвенції про спеціальні місії 1969 року, розуміти підстави направлення спеціальної місії, мету, а також підстави відкликання спеціальної місії.

Ключові терміни та поняття: дипломатичне право, дипломатія, представництво, спеціальні місії, церемоніал, переговорний процес, консульське право, привілеї, імунітети, повноваження, функції місії.

Питання для самопідготовки

1. Історія зародження й розвитку інституту спеціальних місій.
2. Класифікація спеціальних місій.
3. Порядок призначення глави і членів персоналу спеціальної місії.
4. Склад спеціальної місії, її повноваження, функції та засоби виконання.
5. Привілеї та імунітети спеціальних місій; їх визначення в національному законодавстві.
6. Визначення кола осіб, які користуються привілеями та імунітетами спеціальних місій.

Контрольні питання:

1. Чим врегульовано питання направлення спеціальної місії?
2. В чому особливості секретної спеціальної місії?
3. Який порядок призначення голови спеціальної місії?
4. Які види дипломатії здійснюють спеціальні місії?
5. Коли спеціальна місія припиняється?
6. Хто входить до складу спеціальної місії?
7. Хто має право користуватись привілеями спеціальної місії?
8. Коли вперше історично було направлено спеціальну місію?
9. Які функції виконує спеціальна місія?

Рекомендована література:

1. Гріненко О.О. МІСІЇ АД НОС В СУЧАСНОМУ ПРАВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ// Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 99 (Частина II), 2011. – Електронний ресурс. – [Режим доступу]: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/1589/1506>
2. Б. Шевчук ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ// Збірник наукових праць. – 2015. – Вип. 44 “ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ”. - Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_44/fail/ch_1/4.pdf
3. Конвенція про спеціальні місії від 08.12.1969. – Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_092

4. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / М. З. Мальський [та інші.]. — К. : Знання, 2010. — 464 с.
5. Попов В. И. Современная дипломатия: теория и практика. Дипломатия-наука и искусство: курс лекций / В. И. Попов. — 2-е изд., доп. — М.: Международные отношения, 2003. — 576 с.
6. Право зовнішніх зносин. Збірник документів / Упорядники: Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. — К., 2003. — 784 с.
7. Сардачук, П. Д., Кулик, О. П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: Навч. посібник. — К.: Видавництво Україна, 2001. — 174 с.
8. Сардачук, П. Д., Сагайдак, О. П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: Навч. посібник. — К.: Знання, 2008. — 295 с.
9. Табачник Д. В. Історія української дипломатії. Біографічні нариси: Навч. посібник. — К.: Либідь; Х.: Фоліо, 2009. — 888 с.
10. Федчишин, С. А. Дипломатичне представництво України за кордоном: сучасні проблеми організації та правового забезпечення. — Х.: ФІНН, 2011. — 262 с.
11. Чекаленко, Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник. — 2 вид. — К.: Кондор, 2011. — 290 с.
12. Право зовнішніх зносин (Дипломатичне право. Дипломатичне право міжнародних організацій. Право спеціальних місій. Консульське право): Збірник документів. / Упорядники Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. — К.: Промінь, 2003. — 784 с.

Тема №7

Методи та засоби дипломатичної комунікації

В ході підготовки до даної теми студенти повинні навчитись розуміти особливості дипломатичної комунікації.

При підготовці перед студентом поставлено завдання опрацювати основні види дипломатичної кореспонденції, вміти скласти найбільш відомі вербальну ноту, меморандум, особистий та офіційний лист.

Ключові терміни та поняття: дипломатична служба, дипломатія, дипломатичний протокол, державний протокол, церемоніал, етикет, комунікація, вербальна нота, особиста нота, офіційний лист, спільна нота, меморандум, пам'ятна записка, кореспонденція, дипломатичне листування.

Питання для самопідготовки

1. Головні принципи та правила усного дипломатичного спілкування.
2. Дипломатична кореспонденція як базова форма дипломатії, її сутність та значення.
3. Категорії та основні види дипломатичного листування: Особистий лист. Офіційний лист. Вербальна нота. Циркулярна нота.
4. Спільна (колективна) нота. Вимоги до складання вербальної ноти. Меморандум. Пам'ятна записка. «Non rarer» (не існуючий папір).
5. Дипломатичний протокол: поняття, складові, особливості.

Контрольні питання:

1. Що таке дипломатичний протокол?
2. Що таке державний протокол? Які основні відмінності державного протоколу від дипломатичного?
3. Що таке вербальна нота?
4. В яких випадках направляється особистий лист?
5. Які вимоги ставляться до офіційного листа?
6. На яких принципах будується дипломатичне спілкування?
7. В чому відмінність вербальної ноти від циркулярної?
8. Які основні цілі переслідує укладення меморандуму?
9. Що таке меморандум?
10. Яка відповідальність наступає за порушення правил укладення дипломатичної кореспонденції?
11. В чому сутність дипломатичної кореспонденції?
12. Якими нормативно-правовими документами закріплено правила ведення дипломатичної кореспонденції?

Рекомендована література:

1. Гуменюк Б. І. Сучасна дипломатична служба: навч. посібник / Б.І. Гуменюк, О.В. Щерба. - К. : Либідь, 2001. - 255 с.

2. Гуменюк Б. Основи дипломатичної та консульської служби: Навч. посіб. для студ. вуз. / Борис Іванович Гуменюк,; Борис Гуменюк. - К. : Либідь, 1998. - 247 с.
3. Калашник Г. Вступ до дипломатичного протоколу та ділового етикету: навч. посіб.. — К. : Знання, 2007. — 143с.
4. Репецький В. Дипломатичне і консульське право: Підручник для студ. вузів / Василь Репецький,; Ред. Леся Дячишин., - Львів : Бібльос, 2002. - 344 с.
5. Ріяка В. Дипломатичний протокол: Навч. посібник / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х. : Нац. юрид. акад. України, 2006. — 134с.
6. Руденко Г. М. Основи дипломатичного протоколу. — К. : Бліц-Інформ, 1996. — 184с.
7. Сагайдак О. Дипломатичний протокол та етикет: Навч. посібник / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Факультет міжнародних відносин. — К. : Знання, 2006. — 380с.
8. Афанасьєв І. А. Діловий етикет / І. А. Афанасьєв — К.: Альтерпрес, 2001. — 352 с.
9. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність / С. К. Богдан — К.: Рідна мова, 1998. — 186 с.
10. Чмут Т. К. Етика ділового спілкування: Навчальний посібник. / Т.К. Чмут. — К.: Вікар, 2002. — 223 с.
11. Ягер Дж. Деловой протокол: стратегия личного успеха / Джен Ягер. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. — 344 с.

Тема №8

Україна як учасник міжнародних зносин

Дана тема присвячена розгляду участі України в зовнішніх відносинах. Для розуміння цієї теми необхідно знати наступне:

Однією із складових даної теми є участь України в діяльності міжнародних організаціях, тому студенти повинні ознайомитись із особливостями членства України в ООН, та інших універсальних міжнародних організаціях, а також співпрацю з НАТО та ЄС.

Ключові терміни та поняття: дипломатія, дипломатичне право, представництво, міжнародні організації, зовнішні відносини, представницькі органи, зовнішня політика, акредитація, дипломатичні представництва, консульські установи, пріоритети зовнішньої політики.

Питання для самопідготовки

1. Становлення української дипломатії: історичний екскурс.
2. Правові засади здійснення зовнішніх зносин. Внутрішньодержавна організація та діяльність органів влади в галузі зовнішніх зносин.
3. Основні напрями, пріоритети і завдання зовнішньої політики України.
4. Механізм здійснення зовнішньої політики.
5. Іноземні дипломатичні та консульські служби в Україні та їх акредитація, класифікація та принципи розміщення.

Контрольні питання:

1. Яких видатних українських дипломатів ви знаєте?
2. Якими є основні напрями зовнішньої політики?
3. Які пріоритети ставить Україна в своїй зовнішній політиці?
4. Які складові механізму здійснення зовнішньої політики?
5. Яким чином здійснюється акредитація іноземних представництв в Україні?
6. Коли розпочався розвиток української дипломатії?

Рекомендована література:

1. Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання. – Навч. посібник / Б. І. Гуменюк — К.: Либідь, 2007. — 224 с.
2. Дипломатическая служба: Учебное пособие / Под ред. А. В. Торкунова. — М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2002. — 688 с.
3. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / М. З. Мальський [та інші.]. — К.: Знання, 2010. — 464 с.
4. Попов В. И. Современная дипломатия: теория и практика. Дипломатия-наука и искусство: курс лекций / В. И. Попов. — 2-е изд., доп. — М.: Международные отношения, 2003. — 576 с.
5. Право зовнішніх зносин. Збірник документів / Упорядники: Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. — К., 2003. — 784 с.
6. Сардачук П. Д. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: Навчальний посібник / П. Д. Сардачук, О. П. Кулик. — 2-ге вид. — К., 2008. — 176 с.
7. Богучарский Е. М. Некоторые вопросы становления дипломатии арабских государств (вторая половина XX – начало XXI вв.) / Е. М. Богучарский //

- Мировая экономика и международные отношения. — 2009. — № 1. — С. 77-83.
8. Виноградов В. М. Дипломатия: люди и события. Из записок посла / В. М. Виноградов — М.: РОССПЭН, 1998. — 496 с.
9. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби / Б. І. Гуменюк. — К.: Либідь, 1998. — 244 с.
10. Віденська конвенція про дипломатичні зносини. 18 квітня 1961 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_048
11. Віденська конвенція про консульські зносини. 24 квітня 1963 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_047
12. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. 14 березня 1975 р. [Електронний ресурс] // Інформаційно-довідковий бюлетень консульських зносин. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_254
13. Веденєєв Д.В., Будков Д.В. Юність української дипломатії. Становлення зовнішньополітичної служби Української держави. 1917–1923 роки. Монографія. — К.: К.І.С., 2006. — Режим доступу: <http://www.bookland.com/download/8/83/83292/sample.pdf>